

УВОД

Од друге половине XVIII века (од француског Кривичног законика из 1791. године), у теорији кривичног права, а потом и у кривичним законодавствима уобичајила се подела на његов општи и посебни део. Одредбама општег дела прописују се институти и општа правила који одређују услове за примену кривичне санкције према учиниоцу кривичног дела. За разлику од одредаба општег дела које се примењују у сваком случају, одредбе посебног дела су од значаја само за конкретни кривичноправни случај. Њима се прописују поједина кривична дела, тј. посебни услови кажњивости за одређено кривично дело. Прописивањем одређеног понашања као кривичног дела и санкције која може да се изрекне ономе ко предузме такво понашање, одређује се зона кажњивости.

Кривична дела су најчешће прописана у истом закону у коме су садржане и одредбе општег дела. Тако су и у Кривичном законнику Републике Србије предвиђена бројна кривична дела, која су управо предмет изучавања у оквиру *Кривичног права – посебни део*. Ипак, и поред тога што би кодификација кривичног права требало да обухвати сва кривична дела, у нашем законодавству постоји и из године у годину се увећава тзв. споредно кривично законодавство. Оно обухвата кривична дела прописана другим законима.

Са становишта остварења начела легалитета од нарочитог значаја је јасно и прецизно одређивање кривичних дела и уједначена примена законских одредби у пракси. Непрецизне, непотпуне и нејасне одредбе посебног дела тешко је применити, те доводе у питање остварење начела легалитета. Због тога су одредбе посебног дела правно-технички особене у односу на део општег дела. Оне се састоје из диспозиције у којој су описана обележја појединог кривичног дела и санкције у којој је предвиђена казна за то дело. Управо је предмет посебног дела кривичног права анализа ових битних (конститутивних) обележја појединих кривичних дела и одређивање међусобног односа између сличних кривичних дела. Зато *Кривично право – посебни део* има велики значај за стицање практичних знања у вези с применом кривичноправних норми.

Због бројности одредби посебног дела кривичног законодавства, које обухватају не само постојећи Кривични законик већ и тзв. споредно кривично законодавство, потребно је одговарајућом класификацијом и избором најзначајнијих кривичних дела из појединих група олакшати изучавање материје посебног дела.

У Кривичном законнику Републике Србије од XIII до XXXV поглавља прописана су поједина кривична дела, систематизована у различите групе, према групном заштитном објекту. Управо су ове кривичноправне норме предмет проучавања у оквиру *Кривичног права – посебни део*. С обзиром на то да нису сва прописана кривична дела у једнаком броју заступљена у судској пракси, требало је изложити материју посебног дела кривичног права тако да се обухвате најважнија кривична дела и она која се најучесталије јављају у пракси. Тако изабрана материја посебног дела кривичног права Републике Србије теоријски је класификована у пет већих целина према међусобној сличности заштитних објеката појединих група кривичних дела. Она се не поклапа са законском, али студентима знатно олакшава изучавање одредби посебног дела кривичног законодавства, јер омогућава да се на једноставнији начин уоче међусобне сличности не само између појединих кривичних дела у оквиру исте групе већ и међу одређеним групама.

Одабрана кривична дела из Кривичног законика систематизована су у следеће целине:

1. кривична дела којима се штите индивидуална добра и права,
2. кривична дела имовинске, економске или материјалне природе,
3. кривична дела против јавног реда и јавних добара,
4. кривична дела којима се угрожава рад управе и правосуђа и законитост рада државних служби и
5. кривична дела против државе, њене одбрамбене моћи и против добара заштићених међународним правом.